БАЯН-ӨЛГИЙ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН АУДИТ

Баян-Өлгий аймгийн Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газрын 2023 оны санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудит

Аудитын код: БӨА-2024/204/НА-СТА-ТШЗ

Цахим хуудас: www.audit.mn Өлгий хот 2023 он	Баян-Өлгий аймаг дахь Төрийн аудитын газрын дарга, тэргүүлэх аудитор: Ж.Айгүл Утас: 70422954 Цахим хаяг: aigulj@audit.gov.mn Аудитын менежер: Х.Женисбек Утас: 70422930 Цахим хаяг: jenisbekh@audit.gov.mn Ахлах аудитор: Х.Еркебулан Утас: 99427667 Цахим хаяг: erkebulankh@audit.gov.mn

Энэхүү аудитын тайлантай холбоотой нэмэлт мэдээллийг дээрх хаягаар авна уу. .

АГУУЛГА

1.ХАРААТ БУС АУДИТОРЫН ДҮГНЭЛТ 2
Асуудлыг онцолсон хэсэг .... **Error! Bookmark not defined.**
Аудитын гол асуудал .... **Error! Bookmark not defined.**
2.АУДИТ ХИЙСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАН, ТӨСВИЙН ГҮЙЦЭТГЭЛ 4
3. САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА .... **Error! Bookmark not defined.**
4. АУДИТЫН ТАЙЛАН 15
4.1 Ерөнхий зүйл 15
4.2 Материаллаг байдал 16
4.3 Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн хэрэгжилт 16
4.4 Санхүүгийн тайлангийн аудитаар шалгасан нийцлийн аудитын асуудал 16
4.4.1 Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилт 16
4.5 Завсрын аудитын үр дүн, өмнөх зөвлөмжийн хэрэгжилт 17
4.5.1 Завсрын аудитын талаар 17
4.6 Дараагийн аудитаар анхаарах асуудал 17
5. АУДИТЫН ИЛРҮҮЛЭЛТ 17
6. АУДИТААР ИЛЭРСЭН БУРУУ ИЛЭРХИЙЛЛИЙН НЭГТГЭЛ 18

Товчилсон үгийн жагсаалт

УСНББОУС	Улсын Секторын Нягтлан Бодох Бүртгэлийн Олон Улсын Стандарт
АДБОУС	Аудитын Дээд Байгууллагын Олон Улсын Стандарт
АОУС	Аудитын Олон Улсын стандарт

1.ХАРААТ БУС АУДИТОРЫН ДҮГНЭЛТ

БАЯН-ӨЛГИЙ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

83129 Өлгий, Баян-Өлгий аймаг,
Утас/Факс: (976) 7042-2954
E-mail: bayanulgii@audit.gov.mn

АЙМГИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧИН, АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛЫН ГАЗРЫН ДАРГА
Ш.МАРАТ ТАНАА

2024.02.15 № 105
танай ______ -ны № ______ -т

Өөрчлөлтгүй дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3.1, 8 дугаар зүйлийн 8.1, Төсвийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.9.1-д заасны дагуу Аймгийн Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газрын 2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн байдал, санхүүгийн үр дүн, цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлт, мөнгөн гүйлгээний тайлан, тодруулгууд болон төсвийн гүйцэтгэлд аудит хийлээ.

Аймгийн Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газрын 2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартад нийцүүлэн бүх материаллаг зүйлсийн хувьд үнэн зөв толилуулсан байна.

Дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага аудит хийхдээ Аудитын дээд байгууллагын олон улсын стандарт, түүнд нийцүүлэн Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын баталсан журам, зааврын дагуу гүйцэтгэж, аудит хийгдэх байгууллагаас хараат бус, аудиторын ёс зүйн үүрэг хариуцлагыг биелүүлж ажилласан. Бидний цуглуулсан хангалттай бөгөөд зохистой аудитын нотолгоо нь дүгнэлт өгөх үндэслэл болно.

Асуудлыг онцолсон хэсэг

Аймгийн Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газрын 2023 оны жилийн эцсийн санхүүгийн тайлантай холбоотой онцлох асуудал гараагүй.

Аудитын гол асуудал

Аймгийн Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газрын 2023 оны жилийн эцсийн санхүүгийн тайланд анхаарал татах асуудал байхгүй байна.

Бусад асуудлын хэсэг

Аудит, аудиторын хариуцлага, аудитын тайлангийн тухай хэрэглэгчдэд хамаатай бөгөөд санхүүгийн тайланд толилуулаагүй, тодруулаагүй асуудал

00402084

байхгүй.

Санхүүгийн тайланд төсвийн захирагчийн хүлээх үүрэг, хариуцлага

Төсвийн захирагч санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартын дагуу үнэн зөв бэлтгэж толилуулах үүрэгтэй.

Санхүүгийн тайланг залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийлэлгүй бэлтгэхэд шаардлагатай гэж үзсэн дотоод хяналтыг тодорхойлж, хэрэгжүүлэх үүрэг хариуцлага хүлээнэ.

Төрийн аудитын байгууллагын үүрэг, хариуцлага

Төрийн аудитын байгууллага залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийллээс санхүүгийн тайлан бүхэлдээ ангид эсэх талаарх үндэслэлтэй баталгаажуулалт олж авах, дүгнэлт, зөвлөмж бүхий аудитын тайлан гаргах зорилготой.

Үндэслэлтэй баталгаажуулалт нь дээд түвшний боловч үнэмлэхүй түвшний баталгаажуулалт биш бөгөөд АДБОУС-ын дагуу хийсэн аудитаар бүх материаллаг буруу илэрхийлэл бүрийг илрүүлнэ гэсэн баталгаа болохгүй юм.

Буруу илэрхийлэл нь залилан эсвэл алдаанаас үүсэж болох бөгөөд дангаараа эсвэл нийлээд уг санхүүгийн тайланд үндэслэн гарах хэрэглэгчдийн эдийн засгийн шийдвэрт нөлөөлөх үндэслэлтэй байвал материаллаг гэж үздэг.

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР Ж.АЙГҮЛ

2.АУДИТ ХИЙСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАН, ТӨСВИЙН ГҮЙЦЭТГЭЛ

2.1 Аудит хийсэн санхүүгийн байдлын тайлан

Төгрөгөөр

Дансны код	Балансын үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл
1	**ЭРГЭЛТИЙН ХӨРӨНГИЙН ДҮН**	**78,438,280.14**	**268,476,982.14**
31	**МӨНГӨН ХӨРӨНГӨ**	-	2,500,000.00
311	**Кассанд байгаа бэлэн мөнгө**	-	2,500,000.00
31130	Нэмэлт санхүүжилт	-	2,500,000.00
34	**УРЬДЧИЛГАА**	33,768,998.00	28,750,000.00
34600	Урьдчилж гарсан зардал	33,768,998.00	28,750,000.00
35	**БАРАА МАТЕРИАЛ**	44,669,282.14	237,226,982.14
351	**Түүхий эд материал**	3,678,520.50	3,678,520.50
35110	Тусгай зориулалттай материал	3,678,520.50	3,678,520.50
354	**Хангамжийн материал**	40,390,761.64	232,948,461.64
35410	Бичиг хэргийн материал	659,107.00	659,107.00
35420	Аж ахуйн материал	32,443,905.64	32,443,905.64
35440	Түлш, шатах тослох материал	500,000.00	576,500.00
35470	Бусад хангамжийн материал	6,787,749.00	199,268,949.00
35600	Мал амьтад	600,000.00	600,000.00
2	**ЭРГЭЛТИЙН БУС ХӨРӨНГИЙН ДҮН**	**351,234,021.35**	**345,740,491.47**
39	**ҮНДСЭН ХӨРӨНГӨ**	351,234,021.35	345,740,491.47
392	**Биет хөрөнгө**	349,002,021.35	342,203,855.71
39201	Барилга, байгууламж, орон сууц	176,034,856.00	176,034,856.00
39202	Хуримтлагдсан элэгдэл	(14,750,928.24)	(18,831,257.40)
39203	Авто-тээврийн хэрэгсэл	216,242,740.95	216,242,740.95
39204	Хуримтлагдсан элэгдэл	(57,983,421.28)	(87,830,702.20)
39205	Машин тоног төхөөрөмж (компьютер)	55,625,427.80	98,185,927.80
39206	Хуримтлагдсан элэгдэл	(54,146,893.96)	(66,831,260.66)
39207	Тавилга, аж ахуйн эд хогшил	22,079,595.00	22,684,234.30
39208	Хуримтлагдсан элэгдэл	(16,569,594.89)	(17,886,409.45)
39214	Бусад үндсэн хөрөнгө	42,703,973.00	42,703,973.00
39215	Хуримтлагдсан элэгдэл	(20,233,733.03)	(22,268,246.63)
393	**Биет бус хөрөнгө**	2,232,000.00	3,536,635.76
39301	Програм хангамж	1,995,000.00	3,418,239.00
39302	Хуримтлагдсан элэгдэл	(1,995,000.00)	(2,113,603.24)
39303	Бусад биет бус хөрөнгө	2,232,000.00	2,232,000.00
3	**НИЙТ ХӨРӨНГИЙН ДҮН III=I+II**	**429,672,301.49**	**614,217,473.61**
4	**НИЙТ ӨР ТӨЛБӨР**	**530,465.00**	**856,371.00**
41	**БОГИНО ХУГАЦААТ ӨР ТӨЛБӨР**	530,465.00	856,371.00
413	**Өглөг**	530,465.00	856,371.00
4136	**Бусад өглөг**	530,465.00	856,371.00
41361	Байгууллагад төлөх өглөг	530,465.00	462,371.00

41362	Хувь хүмүүст төлөх өглөг	-	394,000.00
5	**ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ ӨМЧИЙН ДҮН**	**429,141,836.49**	**613,361,102.61**
51	**Засгийн газрын хувь оролцоо**	429,141,836.49	613,361,102.61
511	Засгийн газрын оруулсан капитал /Засгийн газрын сан/ орон нутгийн сан	212,786,368.32	212,786,368.32
51101	Өмч: - төрийн	212,786,368.32	212,786,368.32
512	**Хуримтлагдсан үр дүн**	153,699,190.13	337,918,456.25
51210	Өмнөх үеийн үр дүн	153,699,190.13	153,699,190.13
51220	Тайлант үеийн үр дүн	-	184,219,266.12
51300	Хөрөнгийн дахин үнэлгээний зөрүү	62,656,278.04	62,656,278.04
6	**ӨР ТӨЛБӨР, ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ ӨМЧИЙН ДҮН VI=IV+V**	**429,672,301.49**	**614,217,473.61**

2.2 Аудит хийсэн санхүүгийн үр дүнгийн тайлан

Төгрөгөөр

Дансны код	Үзүүлэлт	Өмнөх оны гүйцэтгэл	Тайлант оны гүйцэтгэл
1	**ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ОРЛОГЫН ДҮН (I)**	**844,623,687.95**	**1,147,608,463.12**
12	**ТАТВАРЫН БУС ОРЛОГО**	**3,450,000.00**	**244,197,463.12**
120	**Нийтлэг татварын бус орлого**	3,450,000.00	244,197,463.12
120004	Төсөвт байгууллагын өөрийн орлого	3,450,000.00	12,197,864.00
1200041	Үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	3,450,000.00	12,197,864.00
120017	Үнэ төлбөргүй хүлээн авсан орлого-Үндсэн хөрөнгө	-	39,518,399.12
120018	Үнэ төлбөргүй хүлээн авсан орлого-Бараа материал	-	192,481,200.00
13	**ТУСЛАМЖ, САНХҮҮЖИЛТИЙН ОРЛОГО**	**841,173,687.95**	**903,411,000.00**
1310	**Улсын төвлөрсөн төсвөөс**	147,307,687.95	-
131005	Хөрөнгийн санхүүжилт	147,307,687.95	
1311	**Нэмэлт санхүүжилтийн орлого**	6,816,000.00	26,343,000.00
131101	Төрийн болон орон нутгийн өмчит бус этгээдээс авсан хандив, тусламж	270,000.00	-
131103	ЗГНХ,ЗДНХөрөнгө,түүнтэй адилтгах ангилагдаагүй нөөц хөрөнгөөс тухайн төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	4,046,000.00	24,270,000.00
131104	Дээд шатны төсвийн захирагчийн төсөвт тусгагдсан төсвөөс доод шатны төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	2,500,000.00	-
131105	Төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого	-	2,073,000.00
131106	Төсвийн урамшуулал	-	-
1320	**Орон нутгийн төсвөөс санхүүжих**	687,050,000.00	877,068,000.00
132001	Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт /орон нутгийн төсөвт байгууллага/	687,050,000.00	877,068,000.00
2	**ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЗАРДЛЫН ДҮН**	**667,892,875.90**	**963,389,197.00**
21	**УРСГАЛ ЗАРДАЛ**	**667,892,875.90**	**963,389,197.00**
210	**БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ**	631,157,104.90	898,166,256.93
2101	**Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил**	407,075,000.00	705,024,399.93
210101	Үндсэн цалин	294,943,043.00	468,025,951.02

210102	Нэмэгдэл	67,407,557.00	217,783,249.16
210103	Унаа хоолны хөнгөлөлт	14,735,200.00	14,735,199.75
210104	Урамшуулал	-	4,480,000.00
210105	Гэрээт ажлын хөлс	29,989,200.00	-
2102	**Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл**	46,770,702.00	87,507,298.00
210201	Тэтгэврийн даатгал	31,798,002.00	59,510,998.00
210202	Тэтгэмжийн даатгал	3,743,200.00	6,999,100.00
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	2,994,500.00	5,599,300.00
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	748,600.00	1,399,800.00
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	7,486,400.00	13,998,100.00
2103	**Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал**	14,147,300.00	16,865,883.00
210301	Гэрэл, цахилгаан	1,594,900.00	2,326,652.00
210302	Түлш, халаалт	12,095,100.00	14,106,529.00
210303	Цэвэр, бохир ус	457,300.00	432,702.00
2104	**Хангамж, бараа материалын зардал**	6,139,747.00	12,453,397.00
210401	Бичиг хэрэг	336,000.00	2,766,300.00
210402	Тээвэр, шатахуун	2,797,860.00	8,347,974.00
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	920,887.00	1,134,123.00
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	2,085,000.00	205,000.00
2105	**Нормативт зардал**	276,000.00	229,400.00
210503	Нормын хувцас, зөөлөн эдлэл	276,000.00	229,400.00
2106	**Эд хогшил, урсгал засварын зардал**	197,300.00	51,000.00
210601	Багаж, техник, хэрэгсэл	-	51,000.00
210604	Урсгал засвар	197,300.00	-
2107	**Томилолт, зочны зардал**	2,652,626.00	6,303,700.00
210702	Дотоод албан томилолт	2,652,626.00	6,303,700.00
2108	**Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж**	120,509,621.00	14,045,150.00
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	120,245,501.00	13,750,000.00
210802	Аудит, баталгаажуулалт, зэрэглэл тогтоох	200,000.00	188,000.00
210803	Даатгалын үйлчилгээ	-	85,300.00
210804	Тээврийн хэрэгслийн татвар	49,420.00	4,350.00
210805	Тээврийн хэрэгслийн оношлогоо	14,700.00	17,500.00
2109	**Бараа үйлчилгээний бусад зардал**	33,388,808.90	55,686,029.00
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	9,750,000.00	10,170,000.00
210902	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	538,400.00	504,100.00
210903	Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл, хорогдол	23,100,408.90	45,011,929.00
213	**УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ**	36,735,771.00	65,222,940.07
2132	**Бусад урсгал шилжүүлэг**	23,490,400.00	59,967,900.00
213204	Ажил олгогчоос олгох бусад тэтгэмж, урамшуулал	-	2,008,000.00
213207	Тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмж	23,490,400.00	57,959,900.00
2134	**Орон нутгийн төсвийн ерөнхийлөн захирагчдад олгох татаас, санхүүжилт**	13,245,371.00	5,255,040.07
213403	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг	13,245,371.00	5,255,040.07

3	**ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮР ДҮН (3)=(1)-(2)**	**176,730,812.05**	**184,219,266.12**
4	**ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ БУС ҮР ДҮН (4)=(145-225)**	-	-
5	**НИЙТ ҮР ДҮН (5)=(3)+(4)**	**176,730,812.05**	**184,219,266.12**

2.3 Аудит хийсэн мөнгөн гүйлгээний тайлан

Төгрөгөөр

Дансны код	Үзүүлэлт	Өмнөх оны гүйцэтгэл	Тайлант оны гүйцэтгэл
	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ		
1	**ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ОРЛОГЫН ДҮН (1)**	**697,316,000.00**	**915,608,864.00**
12	**ТАТВАРЫН БУС ОРЛОГО**	**3,450,000.00**	**12,197,864.00**
120	**Нийтлэг татварын бус орлого**	3,450,000.00	12,197,864.00
120004	**Төсөв байгууллагын өөрийн орлого**	3,450,000.00	12,197,864.00
1200041	Үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	3,450,000.00	12,197,864.00
13	**ТУСЛАМЖ, САНХҮҮЖИЛТИЙН ОРЛОГО**	**693,866,000.00**	**903,411,000.00**
1311	**Нэмэлт санхүүжилтийн орлого**	6,816,000.00	26,343,000.00
131101	Төрийн болон орон нутгийн өмчит бус этгээдээс авсан хандив, тусламж	270,000.00	
131103	ЗГНХ,ЗДНХөрөнгө,түүнтэй адилтгах ангилагдаагүй нөөц хөрөнгөөс тухайн төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	4,046,000.00	24,270,000.00
131104	Дээд шатны төсвийн захирагчийн төсөвт тусгагдсан төсвөөс доод шатны төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	2,500,000.00	
131105	Төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого		2,073,000.00
1320	**Орон нутгийн төсвөөс санхүүжих**	687,050,000.00	877,068,000.00
132001	Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт /орон нутгийн төсөвт байгууллага/	687,050,000.00	877,068,000.00
2	**НИЙТ ЗАРЛАГА ба ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН (2)**	**678,546,000.00**	**913,108,864.00**
21	**УРСГАЛ ЗАРДАЛ**	**678,546,000.00**	**913,108,864.00**
210	**БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ**	**641,810,229.00**	**847,885,923.93**
2101	**Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил**	407,075,000.00	705,024,399.93
210101	Үндсэн цалин	294,943,043.00	468,025,951.02
210102	Нэмэгдэл	67,407,557.00	217,783,249.16
210103	Унаа хоолны хөнгөлөлт	14,735,200.00	14,735,199.75
210104	Урамшуулал		4,480,000.00
210105	Гэрээт ажлын хөлс	29,989,200.00	
2102	**Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл**	46,789,700.00	87,488,300.00
210201	Тэтгэврийн даатгал	31,817,000.00	59,492,000.00
210202	Тэтгэмжийн даатгал	3,743,200.00	6,999,100.00
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	2,994,500.00	5,599,300.00
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	748,600.00	1,399,800.00
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	7,486,400.00	13,998,100.00

2103	**Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал**	13,643,300.00	17,087,800.00
210301	Гэрэл, цахилгаан	1,594,900.00	2,326,652.00
210302	Түлш, халаалт	11,591,100.00	14,328,446.00
210303	Цэвэр, бохир ус	457,300.00	432,702.00
2104	**Хангамж, бараа материалын зардал**	6,626,982.00	12,294,274.00
210401	Бичиг хэрэг	291,000.00	2,766,300.00
210402	Тээвэр, шатахуун	3,294,360.00	8,344,474.00
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	896,622.00	980,300.00
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	2,145,000.00	203,200.00
2105	**Нормативт зардал**	276,000.00	231,200.00
210503	Нормын хувцас, зөөлөн эдлэл	276,000.00	231,200.00
2106	**Эд хогшил, урсгал засварын зардал**	197,300.00	51,000.00
210601	Багаж, техник, хэрэгсэл		51,000.00
210604	Урсгал засвар	197,300.00	
2107	**Томилолт, зочны зардал**	2,652,626.00	5,989,700.00
210702	Дотоод албан томилолт	2,652,626.00	5,989,700.00
2108	**Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж**	154,263,121.00	9,045,150.00
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	153,999,001.00	8,750,000.00
210802	Аудит, баталгаажуулалт, зэрэглэл тогтоох	200,000.00	188,000.00
210803	Даатгалын үйлчилгээ		85,300.00
210804	Тээврийн хэрэгслийн татвар	49,420.00	4,350.00
210805	Тээврийн хэрэгслийн оношлогоо	14,700.00	17,500.00
2109	**Бараа үйлчилгээний бусад зардал**	10,286,200.00	10,674,100.00
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	9,750,000.00	10,170,000.00
210902	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	536,200.00	504,100.00
213	**УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ**	**36,735,771.00**	**65,222,940.07**
2132	**Бусад урсгал шилжүүлэг**	23,490,400.00	59,967,900.00
213204	Ажил олгогчоос олгох бусад тэтгэмж, урамшуулал		2,008,000.00
213207	Тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмж	23,490,400.00	57,959,900.00
2134	**Орон нутгийн төсвийн ерөнхийлөн захирагчдад олгох татаас, санхүүжилт**	13,245,371.00	5,255,040.07
213403	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг	13,245,371.00	5,255,040.07
3	**ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (3)=(1)-(2)**	**18,770,000.00**	**2,500,000.00**
5	**ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН МӨНГӨН ЗАРДЛЫН ДҮН (5)**	**18,770,000.00**	**-**
22	**ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ**	**18,770,000.00**	**-**
2200	**Дотоод эх үүсвэрээр**	18,770,000.00	-
225106	Биет ба биет бус хөрөнгө худалдан авсан зардал	18,770,000.00	
6	**ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (6)=(4)-(5)**	**(18,770,000.00)**	**-**
7	**САНХҮҮГИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ**	**-**	**-**

8	**НИЙТ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (8)=(3)+(6)+(7)**	-	2,500,000.00
9	**Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл**	-	-
10	**Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл**	-	2,500,000.00

2.4 Аудит хийсэн цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлтийн тайлан

Төгрөгөөр

Код	Үзүүлэлт	Засгийн газрын оруулсан капитал	Дахин үнэлгээний нөөц	Хуримтлагдсан дүн	Засгийн газрын хувь оролцооний нийт дүн
C01	**2022 оны 1-р сарын 1-нээрх үлдэгдэл**	212,786,368.32	62,656,278.04	-23,031,621.92	252,411,024.44
C03	**Дахин илэрхийлсэн үлдэгдэл**	**212,786,368.32**	**62,656,278.04**	**-23,031,621.92**	252,411,024.44
C07	Тайлант үеийн үр дүн			176,730,812.05	176,730,812.05
C08	**2022 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл**	**212,786,368.32**	**62,656,278.04**	**153,699,190.13**	429,141,836.49
D01	**2023 оны 1-р сарын 1-нээрх үлдэгдэл**	**212,786,368.32**	**62,656,278.04**	**153,699,190.13**	429,141,836.49
D03	**Дахин илэрхийлсэн үлдэгдэл**	**212,786,368.32**	**62,656,278.04**	**153,699,190.13**	429,141,836.49
D08	Тайлант үеийн үр дүн			184,219,266.12	184,219,266.12
D09	**2023 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл**	**212,786,368.32**	**62,656,278.04**	**337,918,456.25**	613,361,102.61

2.5 Аудит хийсэн төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан

Төгрөгөөр

дийн засгийн ангилал	Үзүүлэлт	Тайлант оны	
		Батлагдсан төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл
1	**Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл**		
2	**НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН**	**884,068,000.00**	**884,010,823.93**
21	**УРСГАЛ ЗАРДАЛ**	**884,068,000.00**	**884,010,823.93**
210	**БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ**	826,108,100.00	826,050,923.93
2101	**Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил**	701,392,400.00	701,392,399.93
210101	Үндсэн цалин	472,718,000.00	464,393,951.02
210102	Нэмэгдэл	213,939,200.00	217,783,249.16
210103	Унаа хоолны хөнгөлөлт	14,735,200.00	14,735,199.75
210104	Урамшуулал		4,480,000.00
2102	**Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл**	87,488,300.00	87,488,300.00
210201	Тэтгэврийн даатгал	59,492,000.00	59,492,000.00
210202	Тэтгэмжийн даатгал	6,999,100.00	6,999,100.00
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	5,599,300.00	5,599,300.00
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	1,399,800.00	1,399,800.00
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	13,998,100.00	13,998,100.00

2103	**Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал**	17,087,800.00	17,087,800.00
210301	Гэрэл, цахилгаан	2,041,600.00	2,326,652.00
210302	Түлш, халаалт	14,584,500.00	14,328,446.00
210303	Цэвэр, бохир ус	461,700.00	432,702.00
2104	**Хангамж, бараа материалын зардал**	7,545,200.00	7,544,274.00
210401	Бичиг хэрэг	311,300.00	355,000.00
210402	Тээвэр, шатахуун	6,048,800.00	6,005,774.00
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	981,900.00	980,300.00
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	203,200.00	203,200.00
2105	**Нормативт зардал**	231,200.00	231,200.00
210503	Нормын хувцас, зөөлөн эдлэл	231,200.00	231,200.00
2106	**Эд хогшил, урсгал засварын зардал**	51,000.00	51,000.00
210601	Багаж, техник, хэрэгсэл	51,000.00	51,000.00
2107	**Томилолт, зочны зардал**	2,706,700.00	2,706,700.00
210702	Дотоод албан томилолт	2,706,700.00	2,706,700.00
2108	**Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж**	9,101,400.00	9,045,150.00
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	8,750,000.00	8,750,000.00
210802	Аудит, баталгаажуулалт, зэрэглэл тогтоох	188,000.00	188,000.00
210803	Даатгалын үйлчилгээ	85,300.00	85,300.00
210804	Тээврийн хэрэгслийн татвар	60,600.00	4,350.00
210805	Тээврийн хэрэгслийн оношлогоо	17,500.00	17,500.00
2109	**Бараа үйлчилгээний бусад зардал**	504,100.00	504,100.00
210902	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	504,100.00	504,100.00
213	**УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ**	57,959,900.00	57,959,900.00
2132	**Бусад урсгал шилжүүлэг**	57,959,900.00	57,959,900.00
213207	Тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмж	57,959,900.00	57,959,900.00
13	**ЗАРДЛЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР**	884,068,000.00	884,010,823.93
1320	**ОРОН НУТГИЙН ТӨСВӨӨС САНХҮҮЖИХ**	880,568,000.00	871,812,959.93
132001	Орон нутгийн төсвөөс	880,568,000.00	871,812,959.93
120004	**ТӨСӨВТ БАЙГУУЛЛАГЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНААС**	3,500,000.00	12,197,864.00
1200041	Үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	3,500,000.00	12,197,864.00
4	**Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл**		
5	**Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл**		
6	**ТӨСВИЙН БУСАД МЭДЭЭЛЛИЙН АНГИЛАЛ**		
61	**БАЙГУУЛЛАГЫН ТОО**	1.00	1.00
610001	Төсвийн байгууллага	1.00	1.00
610002	Төсвөөс гадуур байгууллага		
62	**АЖИЛЛАГСАДЫН ТОО**	46.00	45.00
620001	Удирдах ажилтан	1.00	1.00
620002	Гүйцэтгэх ажилтан	32.00	31.00
620003	Үйлчлэх ажилтан	13.00	13.00
65	**ОРОН ТООНЫ МЭДЭЭЛЭЛ**	**46.00**	**45.00**

650001	Төрийн захиргааны албан хаагч (ТЗ)	33.00	32.00
650009	Төрийн үйлчилгээний бусад албан хаагч (ТҮ)	13.00	13.00

2.6 Аудит хийсэн нэмэлт төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан

Төгрөгөөр

Дансны код	Үзүүлэлт	Өмнөх он	Гүйцэтгэл
	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл		
I	**НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН**	**6,718,626.00**	**23,843,000.00**
21	**УРСГАЛ ЗАРДАЛ**	**6,718,626.00**	**23,843,000.00**
210	**БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ**	6,718,626.00	21,835,000.00
2101	**Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил**	-	3,632,000.00
210101	Үндсэн цалин		3,632,000.00
2104	**Хангамж, бараа материалын зардал**	2,770,000.00	4,750,000.00
210401	Бичиг хэрэг		2,411,300.00
210402	Тээвэр, шатахуун	770,000.00	2,338,700.00
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	2,000,000.00	
2107	**Томилолт, зочны зардал**	1,698,626.00	3,283,000.00
210702	Дотоод албан томилолт	1,698,626.00	3,283,000.00
2109	**Бараа үйлчилгээний бусад зардал**	2,250,000.00	10,170,000.00
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	2,250,000.00	10,170,000.00
213	**УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ**	-	2,008,000.00
2132	**Бусад урсгал шилжүүлэг**	-	2,008,000.00
213204	Ажил олгогчоос олгох бусад тэтгэмж, урамшуулал		2,008,000.00
II	**ЗАРДЛЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР**	6,546,000.00	26,343,000.00
1311	**Нэмэлт санхүүжилтийн орлого**	6,546,000.00	26,343,000.00
131103	ЗГНХ,ЗДНХөрөнгө,түүнтэй адилтгах ангилагдаагүй нөөц хөрөнгөөс тухайн төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	4,046,000.00	24,270,000.00
131104	Дээд шатны төсвийн захирагчийн төсөвт тусгагдсан төсвөөс доод шатны төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	2,500,000.00	
131105	Төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого		2,073,000.00
IV	**НИЙТ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (III)=(II)-(I)**		
	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл		-
	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл		2,500,000.00

3. САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА

3.1 Байгууллага, түүний үйл ажиллагаа

Байгууллагын үйл ажиллагааны чиглэл, зорилго, зорилтын талаар

Баян-Өлгий аймгийн Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газрын зорилгыг байгаль орчин, аялал жуулчлалын багц хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэх, бодлого боловсруулах, байгалийн баялгийг зүй зохистой ашиглуулах, нөхөн сэргээх, байгаль орчны мэдээллийн сан бүрдүүлэх, аялал жуулчлал ногоон хөгжлийг дэлгэрүүлэхэд оршино гэж тодорхойлсон байна. Дээрх зорилгын хүрээнд дараах зорилтыг дэвшүүлсэн байна. Үүнд: “Аймгийн хэмжээний байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх, байгалийн баялгийг зүй зохистой ашиглуулах, аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх, мэргэжлийн арга зүйн удирдлагаар хангах”

Байгууллагын үйл ажиллагааны чиглэл нь Улсын Их Хурал, Монгол Улсын Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөр, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын шийдвэрээр батлагдсан байгаль орчны шинэчлэлийн бодлогын баримт бичиг, хөтөлбөр, нийтээр дагаж мөрдөх дүрэм, журам, аймгийн Засаг даргын мөрийн хөтөлбөрт байгалийн нөөц баялгийг хамгаалах, зүй зохистой ашиглах, нөхөн сэргээх талаар тусгагдсан зорилт, арга хэмжээнүүдийн хэрэгжилтийг зохион байгуулахад оршино.

3.2 Байгууллагын гадаад, дотоод орчин

Байгууллагын үйл ажиллагаа явуулж буй хууль эрх зүйн орчны талаар

Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газар нь Байгаль орчны хамгаалах тухай хууль, Төрийн албаны тухай хууль, Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Төрийн хэмнэлтийн тухай хууль, Шилэн дансны тухай хууль, Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хууль болон бусад хууль тогтоомжуудыг үйл ажиллагаандаа мөрдөж ажилласан байна.

Тайлант хугацаанд байгууллагын үйл ажиллагаа, санхүү, нягтлан бодох бүртгэлд мөрддөг хууль тогтоомж болон бодлого чиглэлд өөрчлөлт ороогүй байна.

Байгууллагын удирдлагын хэрэгжүүлж буй дотоод хяналтаас төлөвлөлтийн үе шатанд аудитад хамааралтай хяналтыг авч үзэж, гүйцэтгэх үе шатанд хяналтын сорил гүйцэтгэсний үр дүнд дотоод хяналтын үйл ажиллагааны зохион байгуулалт, хэрэгжилт үр нөлөөтэй байна.

Аймгийн Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газар нь 2023 онд дотоод аудитын шалгалтад хамрагдаагүй тул дотоод аудитын гүйцэтгэсэн ажлыг аудитад ашиглах шаардлагагүй гэж үзлээ.

3.3 Санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлал

Санхүүгийн тайланг бүх материаллаг зүйлсийн хувьд холбогдох санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлалын дагуу бэлтгэсэн эсэх талаар аудитор дүгнэлтээ илэрхийлснээр санхүүгийн тайлангийн зорилтот хэрэглэгчдийн зүгээс үзүүлэх итгэл үнэмшлийн хэмжээг нэмэгдүүлэхэд санхүүгийн тайлангийн аудитын зорилго оршино.

Аймгийн Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газар газар нь 2023 оны санхүүгийн тайлан дахь ажил гүйлгээг аккруэл сууриар хөтөлж, нийтлэг зорилготой, үнэн зөв толилуулгын үзэл баримтлалын дагуу бэлтгэсэн байна.

Байгууллагын мөрдөж буй нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын баримт бичгийн талаар

Тус газрын даргын 2020 оны А/13 дугаар тушаалаар баталсан ”Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын баримт бичиг”-ийг мөрдлөг болгон ажиллаж байна.

3.4 Нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлого, толилуулгад гарсан өөрчлөлтүүд

Аймгийн Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газар нь 2023 оны санхүүгийн тайланг Сангийн сайдын 2006 оны 388 дугаар тушаалаар баталсан “Төсөвт байгууллагад мөрдөх нягтлан бодох бүртгэлийн дансны заавар”-ын дагуу бэлтгэсэн байна.

Тайлант хугацаанд нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогод өөрчлөлт ороогүй байна. Байгууллагын хөтөлбөл зохих нягтлан бодох бүртгэлийг холбогдох заавар журмын дагуу хөтөлж, бараа материалын тайланг гаргаж, цалингийн цэсэд хавсаргах холбогдох тушаал, шийдвэр болон санхүүгийн анхан шатны баримтуудыг зохих журмаар бүрдүүлсэн байна.

Тайлант оны жилийн эцсийн санхүүгийн байдлын тайлангаарх нийт хөрөнгийн дүн өмнөх оноос 184.5 сая төгрөгөөр буюу 30.1 хувиар өссөн байна.

Хүснэгт 1. Санхүүгийн байдлын тайлангийн үзүүлэлт

/мянган төгрөгөөр/

Үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл	Өөрчлөлт
Б	1	2	3=2-1
Мөнгөн хөрөнгө		2,500.0	2,500.0
Урьдчилгаа	33,769.0	28,750.0	-5,019.0
Бараа материал	44,669.3	237,227.0	192,557.7
Үндсэн хөрөнгө	351,234.0	345,740.5	-5,493.5
Нийт хөрөнгө	**429,672.3**	**614,217.5**	**184,545.2**
Өр төлбөр	530.5	856.4	325.9
Засгийн газрын хувь оролцоо /Эздийн өмч/	**429,141.8**	**613,361.1**	**184,219.3**
Өр төлбөр ба цэвэр хөрөнгө/өмчийн дүн	**429,672.3**	**614,217.5**	**184,545.2**

Мөнгөн хөрөнгө, авлага, өр төлбөр дансанд өмнөх оны үзүүлэлтээс өөрчлөлт гараагүй бол бараа материалын дансанд бага дүнтэй, үндсэн хөрөнгийн дансанд нөлөө бүхий өөрчлөлт гарсан байна.

Урьдчилж гарсан зардал дансны үлдэгдэл жилийн эцэст 28.7 сая төгрөг болж 5.0 сая төгрөгөөр буурсан байна.Энэ нь “ПГЖМ” ХХК-аас нийлүүлэх 2022 онд шилжүүлсэн тракторын үнийн 50 хувь урьдчилгаа байна.

Бараа материалын данс 192.6 сая төгрөгөөр нэмэгдсэн нь БОАЖЯ-наас хөрөнгө оруулалтаар нийлүүлсэнтэй ажилчдын 4 улирлын дүрэмт хувцас, тусгай хамгаалалтын багаж хэрэгслүүдийг орлогод авсантай холбоотой байна.

Үндсэн хөрөнгийн данс 5.5 сая төгрөгөөр буурсан нь тайлант онд төсвийн хөрөнгөөр 5.8 сая төгрөгийн хөрөнгө худалдан авч, БОАЖЯ-наас хандиваар 13.5 сая төгрөг, Мэргэжлийн хяналтын газраас шилжиж ирсэн хоёр улсын байцаагчийн хэрэглэж байсан машин тоног

төхөөрөмж, тавилга эд хогшил 25.3 сая төгрөгийг шилжүүлэн авч, үндсэн хөрөнгөд 45.0 сая төгрөгийн элэгдэл байгуулсантай холбоотой байна.

Тайлант оны үр дүнгээр Засгийн газрын хувь оролцоо данс 184.2 сая төгрөгөөр нэмэгдсэн байна.

3.5 Төсвийн төлөвлөлт, гүйцэтгэл, нэмэлт төсөв

Төсвийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1-д заасны дагуу төсвийг төлөвлөх, хэрэгжүүлэх, тайлагнахад эрх бүхий байгууллага, төсвийн захирагч нь тус хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1-д заасан төсвийн зарчмыг мөрдлөг болгож, хэрэгжүүлэх үүрэгтэй.

3.5.1 Төсвийн төлөвлөлт

Тус байгууллагын 2023 оны төсвийн төсөлд зардлыг санхүүжүүлэх эх үүсвэрийг орон нутгийн төсвөөс санхүүжүүлэхээр зарлагын нийт дүнг 641.8 сая төгрөгөөр тооцон төлөвлөж дээд шатны төсвийн захирагчид хүргүүлсэн байна.

Дээд шатны төсвийн захирагчаас төсвийн төслийг хянаж, төсвийн төслийн саналаас цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил 279.7 сая төгрөгөөр, ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл 33.6 сая төгрөг, бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж 9.1 сая төгрөг, тэтгэвэрт гарахад нь олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмж 5.9 сая төгрөгөөр нэмж, байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал 2.1 сая төгрөгөөр, хангамж, бараа материалын зардал 1.0 сая төгрөгөөр, эд хогшил, урсгал засварын зардал 0.3 сая төгрөгөөр, томилолт, зочны зардал 0.8 сая төгрөгөөр, бараа үйлчилгээний бусад зардлыг 0.1 сая төгрөгөөр багасгаж, нийтдээ 242.2 сая төгрөгөөр нэмж, 884.0 сая төгрөгөөр баталсан байна.

Тайлант оны батлагдсан төсвийг 242.2 сая төгрөгөөр нэмэгдэж, 884.0 сая төгрөгөөр тодотгосон байна.

3.5.2 Төсвийн гүйцэтгэл.

Төсвийн захирагчийн хэрэгжүүлэх 2 хөтөлбөрийн 3 арга хэмжээг санхүүжүүлэхээр 880.5 сая төгрөгийг орон нутгийн төсвөөс, 3.5 сая төгрөгийг үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос бүрдүүлэхээр тусгасан байна. Гүйцэтгэлээр орон нутгийн төсвөөс 884.0 сая төгрөгийн санхүүжилт хүлээн авсан байна.

Гүйцэтгэлээр орон нутгийн төсвөөс 877.1 сая төгрөгийн санхүүжилт олгож, үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос 12.2 сая төгрөгийн орлого бүрдүүлж, санхүүжилтээс 3.5 сая төгрөгийн санхүүжилтийг дутуу авч, жилийн эцэст 0.05 сая төгрөгийг төвлөрүүлсэн байна.

Төсвийн нийт зардлын гүйцэтгэл 884.0 сая төгрөг буюу 100.0 хувьтай байна. Үндсэн үйл ажиллагааны орлогод 3.5 сая төгрөгийн төлөвлөгдсөнөөс 12.2 сая төгрөгийн орлого оруулсан байна.Жилийн эцэст орон нутгийн төсөвт санхүүжилтээс 57.1 мянган төгрөг, үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос 5.2 сая төгрөг бүгд 5.3 сая төгрөг төвлөрүүлсэн байна.

Хүснэгт 2. Хөтөлбөр, арга хэмжээний төлөвлөгөө, гүйцэтгэл

/мянган төгрөгөөр/

д/д	Хөтөлбөр, арга хэмжээ	Төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл	Зөрүү	Биелэлт
1	Байгаль орчныг хамгаалах, нөхөх сэргээх зардал	8,750.0	8,750.0	0	100%
2	Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	817,358.1	817,301.0	57.1	100%
3	Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж	57,959.9	57,959.9	0	100%
	Дүн	**884,068.0**	**884,010.9**	**57.1**	**100.0%**

Батлагдсан төсөв, гүйцэтгэл, түүний хэтрэлт, хэмнэлтийг орлого, зардлын зүйл тус бүрээр энэ тайлангийн 2.5-д харуулав.

3.5.3 Нэмэлт төсөв

Төсвийн тухай хуулийн 47 дугаар зүйлийн 47.2-т “нэмэлт төсөв, түүнтэй холбогдсон үйл ажиллагаа нь төсвийн нэгэн адил санхүүгийн болон төсвийн гүйцэтгэлийн тайлангийн бүрэлдэхүүн хэсэг байна” гэж заасны дагуу байгууллага нэмэлт санхүүжилтийн тайлан гаргах үүрэгтэй.

Аймгийн Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газар 2023 онд Биеийн тамир, спортын газраас 0.1 сая төгрөг, аймгийн ИТХ-аас Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх зөвлөлийн зардлаас 5.0 сая төгрөгийн, аймгийн Засаг даргын тамгын газраас 15.5 сая төгрөг, Норвегийн тусламжийн байгууллагаас 0.07 сая төгрөг, орон нутгийн хөгжлийн сангаас 3.6 сая төгрөг, өөрийн орлогоос 2.0 сая төгрөгийн нийтдээ 26.3 сая төгрөгийн нэмэлт санхүүжилт авч үндсэн цалин, хангамж, бараа материал, томилолт, бараа үйлчилгээний бусад зардал, бусад урсгал шилжүүлэг зардалд зарцуулсан байна.

Нэмэлт төсвийн тайланг орлого, зардлын зүйл тус бүрээр энэ тайлангийн 2.6-д харуулав.

3.5.4 Төсөл хөтөлбөрийн үе шат, хүрэх үр дүн

Аймгийн Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газар газар нь 2023 онд төсөл хөтөлбөр хэрэгжүүлээгүй байна.

4. АУДИТЫН ТАЙЛАН

4.1 Ерөнхий зүйл

Төрийн аудитын тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.1-д “Төрийн аудитын байгууллага аудитын дүнд үндэслэн дүгнэлт, зөвлөмж бүхий аудитын тайлан гаргана” гэж заасны дагуу Баян-Өлгий аймгийн Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газар газар нь 2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудитын тайланг танилцуулж байна.

Аудитын тайланд аудит хийгдэх байгууллага, түүний орчин, аудитад хамааралтай дотоод хяналт, нягтлан бодох бүртгэл, санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлал, аудитаар илрүүлсэн буруу илэрхийлэл, түүнийг шийдвэрлэсэн байдал, дараагийн аудитаар анхаарах асуудал болон аудиторын дүгнэлт, дүгнэлтийн үндэслэлийг хураангуйлан толилуулав. Мөн байгууллагын үйл ажиллагааг сайжруулах хууль тогтоомжийн хэрэгжилт, бүртгэл тайлагналтай холбоотой өгсөн зөвлөмжүүдийг тусгасан болно.

Аудитыг аймаг дахь Төрийн аудитын газрын аудитор Х.Еркебулан гүйцэтгэж, хяналтыг аудитын менежер Х.Женисбек, дарга, тэргүүлэх аудитор Ж.Айгүл нар тус тус хэрэгжүүлсэн.

Аймгийн Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газар нь 2023 оны санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийн тайланг аймаг дахь Төрийн аудитын газарт 2023 оны 01 дүгээр сарын 19-ний өдрийн 26 дугаартай албан бичгээр ирүүлсэн байна.

4.2 Материаллаг байдал

Төлөвлөлтийн болон гүйцэтгэлийн материаллаг байдлыг АДБОУС 2320 дагуу тодорхойлсон бөгөөд материаллаг байдлын суурь үзүүлэлтээр нийт зардлыг сонгож, материаллаг буруу илэрхийллийн эрсдэлийг дунд гэж үнэллээ.

Төлөвлөлтийн материаллаг байдлыг 2022 оны санхүүгийн үр дүнгийн тайлангийн нийт орлогын 697.3 сая төгрөгөөс 1.5 хувиар буюу 10.5 сая төгрөгөөр тогтоосныг аудитын явцад дахин хянаж шинэчлэн тогтоох шаардлагатай гэж үзсэн.

Гүйцэтгэх шатанд материаллаг байдлыг 2023 оны санхүүгийн үр дүнгийн тайлангийн нийт орлогын 1,147.6 сая төгрөгөөс 1.5 хувиар буюу 17.2 сая төгрөгөөр шинэчлэн тогтоов.

4.3 Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн хэрэгжилт

Төрийн хэмнэлтийн тухай хууль хэрэгжиж эхэлсэнтэй холбоотойгоор тээвэр, шатахуун, шуудан, холбоо, тээврийн хэрэгслийн татвар зардлыг нийтдээ 0.05 сая төгрөгөөр хэмнэсэн байна. Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн хэрэгжилтийг шалгахад “Төрийн хэмнэлтийн тухай хууль”-ийн хэрэгжилтийг хангаж ажилласан ба алдаа, зөрчил илрээгүй.

4.4 Санхүүгийн тайлангийн аудитаар шалгасан нийцлийн аудитын асуудал

АДБОУС 4000.16-д нийцлийн аудитыг санхүүгийн тайлангийн аудиттай хослуулан хийх тохиолдолд аудитор аль стандартыг дагаж мөрдөхийг үнэлэх, нийцлийн асуудлын талаарх дүгнэлтийг санхүүгийн тайланд өгөх аудиторын дүгнэлтээс тусад нь салгах хэрэгтэй гэж заасан байна.

4.4.1 Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилт

Шилэн дансны тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Засгийн газрын 2016 оны 29 дүгээр тогтоолоор баталсан “Шилэн дансны цахим хуудсанд тавих мэдээллийн агуулга, нийтлэг стандартыг тогтоох журам”-ын заалтыг хэрэгжүүлэх зорилгоор www.shilendans.gov.mn цахим хуудсанд холбогдох мэдээллийг оруулсан байх үүрэгтэй.

Шилэн дансны мэдээллээс санхүүгийн тайлангийн аудитын програмд орсон мэдээллийн хэрэгжилтийг шалгасан.

Шилэн дансанд цалингийн зардлаас бусад 5 сая төгрөгөөс дээш үнийн дүн бүхий орлогын нийтдээ 890.1 сая төгрөгийн 18 мөнгөн гүйлгээ, цалингийн зардлаас бусад 5 сая төгрөгөөс дээш үнийн дүн бүхий зарлагын 64.3 сая төгрөгийн 5 мөнгөн гүйлгээ, төсөв, өмч, хөрөнгө, мөнгө зарцуулах шийдвэрийн 70.3 сая төгрөгийн 7 мөнгөн гүйлгээг бүрэн мэдээлсэн байна. Шилэн дансанд мэдээлсэн байдлын хэрэгжилтийн хувь 100 хувьтай байна.

Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилтэд хийсэн аудитаар алдаа, зөрчил илрээгүй тул нийцсэн бөгөөд зохистой байх батламж мэдэгдлийн түвшинд хэрэгжүүлсэн горим сорилд үндэслэн шилэн дансанд байршуулсан мэдээлэл нь шилэн дансны тухай хууль тогтоомжийн холбогдох заалттай нийцсэн гэж дүгнэлээ.

4.5 Завсрын аудитын үр дүн, өмнөх зөвлөмжийн хэрэгжилт

4.5.1 Завсрын аудитын талаар

Завсрын аудитаар эхний хагас жилийн баримтыг хүлээн авч түүвэр сорил хийсэн бөгөөд алдаа зөрчил илрээгүй болно.

4.5.2 Өмнөх аудитын мөрөөр авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээний үр дүн

Өмнөх 2022 оны жилийн эцсийн санхүүгийн тайлангийн аудитаар 1.3 сая төгрөгийн зөвлөмж, 9.9 сая төгрөгийн албан шаардлага өгөгдсөн байна.

4.6 Дараагийн аудитаар анхаарах асуудал

Урьдчилгаа дансанд бүртгэсэн “ПГЖМ” ХХК-д 2022 онд шилжүүлсэн 28.7 сая төгрөгийн тракторын үнийн урьдчилгааны тооцоог шалгах шаардлагатай байна.

“Тэрбум мод” үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд 2022 онд мод үржүүлгийн газрын трактор, усны цахилгааны насос, бороожуулагч зэрэг тоног төхөөрөмжийг нийлүүлэх тендерийн эхний санхүүжилт 28.7 сая төгрөгийг “ПГЖМ” ХХК-д шилжүүлж, гэрээний дагуу машин тоног төхөөрөмжийг 2022 онд нийлүүлэхээр гэрээ хийсэн боловч Covid-19 цар тахлын улмаас нийлүүлж чадаагүй байна. Машин тоног төхөөрөмжийг 2023 онд тус нийлүүлсэн боловч үлдэгдэл санхүүжилт нь шийдэгдээгүй учраас орлогод аваагүй байна.

5. АУДИТЫН ИЛРҮҮЛЭЛТ

Аудитаар санхүүгийн тайланд залруулга хийгдээгүй. Аудитаар нийт 20.7 сая төгрөгийн зөрчил[1] илэрснээс, 20.7 сая төгрөгийн зөвлөмж өгсөн.

5.1 Төлбөрийн акт

Төлбөрийн акт тогтоогоогүй.

5.2 Албан шаардлага

Албан шаардлага өгөгдөөгүй.

5.3 Зөвлөмж

Цаашид анхаарвал зохих асуудлыг тэргүүлэх ач холбогдлын дараалаар эрэмбэлэн харуулав. Үүнд:

1. 1. Нягтлан бодох бүртгэл хөтлөлттэй холбоотой асуудал

<u>1.1.Илрүүлэлт:</u>

Албан томилолт, халаалт, гэрэл цахилгаан зэрэг зардлуудын нийт 20.7 сая төгрөгийн гүйлгээг тооцооны данс дамжуулахгүйгээр шууд зардлаар бүртгэж тайлагнасан

<u>1.2. Өгсөн зөвлөмж:</u>

Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Сангийн сайдын 2006 оны 388 дугаар тушаалаар баталсан Төсөвт байгууллагын нягтлан бодох бүртгэл, санхүүгийн тайланг бэлтгэх заавар аргачлалын хэрэгжилтийг хангаж ажиллах.

[1] Хүчин төгөлдөр үйлчилж буй хууль тогтоомжид харшлах байгууллага, түүний удирдлага, байгууллагад ажилладаг бусад хувь хүний санаатай болон санамсаргүй үйлдэл, эс үйлдэл.

Дээрх зөвлөмжийн биелэлтийг Төрийн аудитын газарт 2024 оны 10 дугаар сарын 10-ны өдрийн дотор ирүүлнэ үү.

Аудитын явцад бидэнтэй хамтран ажилласан холбогдох ажилтнуудад талархал илэрхийлье.

6. АУДИТААР ИЛЭРСЭН БУРУУ ИЛЭРХИЙЛЛИЙН НЭГТГЭЛ

Санхүүгийн тайлангийн аудитын алдааны нэгтгэл

/мянган төгрөгөөр/

Алдааны товч утга	Нийт алдаа		Мэдээллийг тусгахгүй орхигдуулсан		Буруу тусган илэрхийлсэн		Үүнээс				Зөвлөмж	
							Залруулсан		Залруулаагүй			
	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн
Дүн												

Санхүүгийн тайлангийн аудитын зөрчлийн нэгтгэл

/мянган төгрөгөөр/

Зөрчлийн товч утга	Нийт зөрчил		Үүнээс									
			Төлбөрийн акт		Албан шаардлага		Зөвлөмж		Хариуцлага тооцуулах албан шаардлага		Хууль, хяналтын байгууллагад шилжүүлсэн асуудал	
	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Албан тушаалтны тоо	Тоо	Дүн
Шууд зардлаар бүртгэсэн	1	20,760.1					1	20,760.1				
Дүн	**1**	**20,760.1**					**1**	**20,760.1**				

Санхүүгийн тайлангийн аудитаар шалгасан нийцлийн аудитын асуудал

/мянган төгрөгөөр/

Зөрчлийн товч утга	Нийт зөрчил		Үүнээс					
			Төлбөрийн акт		Албан шаардлага		Зөвлөмж	
	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн
Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилттэй холбоотой зөрчил								
Дүн								
Төрийн хэмнэлтийн тухай хууль тогтоомжтой холбоотой зөрчил								
Дүн								
Нийт дүн								